



**Міжнародні економічні відносини**  
**європейських країн**

Галина ЗЯЧКОВСЬКА

**МОНІТОРИНГ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**  
**У СФЕРІ ТУРИЗМУ**

**Резюме**

Проаналізовано основні показники та визначено проблеми розвитку туризму в Україні. Встановлено, що туристична індустрія України розвивається темпами, нижчими за середньосвітові, що зумовлено насамперед анексією АР Крим та військовою агресією Росії на сході країни, низькою ефективністю державного управління галуззю і невисоким рівнем державних витрат у сфері туризму.

Визначено основні напрямки співробітництва країни з державами-членами ЄС відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у частині «Туризм», які стосуються обміну інформацією, сталого розвитку туризму, просування та розвитку туристичних продуктів і ринків, навчання спеціалістів й ін. Визначено першочергові завдання Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію у сфері туризму на 2014–2017 рр.: внесення змін до Закону України «Про туризм», розробка проекту Стратегії розвитку туризму та курортів до 2025 року, гармонізація національних стандартів зі стандартами Міжнародної організації стандартизації.

Проведено моніторинг реалізації заходів щодо інтеграції України у туристичний простір ЄС протягом 2014–2017 рр. за такими напрямками: законодавство, розробка стратегії розвитку туризму та курортів, ліцензування,

---

© Галина Заячківська, 2017.

Заячківська Галина, канд. екон. наук, доцент, Тернопільський національний економічний університет, Україна.

стандартизація і сертифікація, лібералізація візового режиму, співробітництво у сфері туризму. Наголошено, що одними з основних завдань у напрямку євроінтеграції країни у сфері туризму мають бути розробка нормативно-правових актів щодо залучення іноземних інвестицій, покращення фінансування з боку держави, гармонізація кваліфікаційних вимог та стандартів вищої освіти для підготовки фахівців у сфері туризму.

### Ключові слова

Візова лібералізація, євроінтеграція України у сфері туризму, законодавство у сфері туризму, ліцензування, міжнародні туристичні прибуття, стандартизація, сертифікація, співробітництво у сфері туризму, стратегія розвитку туризму та курортів в Україні, фінансування сфери туризму.

Класифікація за JEL: F15, H4, M31.

## 1. Вступ

Правовою основою поглиблення взаємовідносин між Україною та ЄС є Угода про асоціацію, яка дає змогу «перейти від партнерства і співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції» [1]. Імплементация її положень сприяє інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС і єдиного нормативно-правового простору в туристичному секторі.

Країни ЄС розглядають туризм як важливий фактор зростання економіки, збільшення зайнятості населення та соціального розвитку. Прямий внесок індустрії подорожей і туризму у ВВП Євросоюзу в 2014 р. становив 669,9 млрд. дол. США (3,6% від загального ВВП), протягом 2015–2025 рр. прогнозується його щорічне зростання на 2,7%, що становитиме 898,7 млрд. дол. США у 2025 р. Кількість зайнятих в індустрії подорожей і туризму в ЄС у 2014 р. становила 11 млн. осіб (5,0% від загальної кількості зайнятих в економіці), прогноз зростання до 2025 р. становить 1,5% річних [2].

## 2. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженню різних питань інтеграції України в європейський туристичний простір приділяється значна увага з боку вітчизняних науковців. О. Краєвська та Ю. Присяжнюк у своєму дослідженні аналізують політико-правові аспекти співпраці України та ЄС у сфері туризму [3]. Слід погодитись з їх висновком, що забезпечення євроінтеграції є невід'ємною складовою реалізації державної політики у сфері туризму, зокрема шляхом надання організаційно-методичної та фінансово-економічної підтримки з боку держави. Головними напрямками діяльності Держкомтуризму авторами визначено розвиток міжнародного співробітництва, адаптацію туристичного законодавства України до відповідних директив і стандартів ЄС, лібералізацію візових формальностей. Правові відносини та соціально-економічне співробітництво між ЄС та Україною в туристичній сфері розглядає В. Яровий [4]. Необхідність інституціональної та структурної адаптації у туристичній галузі до стандартів Євросоюзу обґрунтовує Г. Шевченко [5]. На думку вченого, насамперед це стосується створення нових інституцій, правової системи, підготовки спеціалістів у сфері управління туризмом, розвитку і модернізації туристичної інфраструктури. Інші автори аналізують основні проблеми, що існують в розвитку туризму в Україні, та визначають заходи щодо його державного регулювання у контексті євроінтеграції [6, 7, 8]. Водночас дослідниками приділено недостатню увагу дослідженню основних напрямків євроінтеграційної діяльності в туристичній галузі.

**3. Метою статті** є моніторинг заходів у сфері туризму України протягом 2014–2017 рр. у контексті входження до Європейського туристичного простору.

## 4. Контекст європейського туристичного простору

В економічній літературі туристичний простір розглядають як географічний простір, що складається з таких елементів: «території формування попиту споживачів рекреаційно-туристичних послуг, території пропозиції послуг (туристична дестинація) і зв'язуючої території між ними [9]. Виходячи з цього твердження, розгляд даного питання передбачає аналіз основних показників розвитку туризму в Україні.

Туристична індустрія України розвивається темпами, нижчими за середньосвітові. За даними Всесвітньої ради подорожей і туризму (WTTC), у 2015 р. прямий внесок туристичного сектору економіки України у ВВП становив 29,0 млрд. грн. (1,4% від загального ВВП), прогнозується його щорічне зростання на 2,9% до 2026 р.; кількість зайнятих становила 214,5 тис. осіб (1,2% від загальної кількості зайнятих в економіці) [10].

У 2016 р. міжнародні туристичні прибуття в Україну досягнули 13,3 млн. осіб, що на 0,9 млн. осіб більше, ніж у 2015 р., але на 47,6% менше порівняно з піковим 2008 р. (25,4 млн. осіб) [11, 12]. Причиною різкого зменшення кількості іноземних туристів є анексія у 2014 р. АР Крим та військова агресія Росії на сході України. Надходження від міжнародного туризму у 2015 р. становили 1,08 млн. дол. США [13].

Результати аналізу структури в'їзного туристичного потоку в Україну за країнами походження протягом 2013–2016 рр. свідчать про переважання в'їзду громадян з країн СНД (табл. 1). Традиційно, найбільша кількість туристів приїжджала з Росії, однак протягом аналізованого періоду відбулось їх зменшення до 1,4 млн. осіб, що становить 11% у загальній структурі в'їзного туристичного потоку. Перші позиції протягом 2015–2016 рр. за обсягами міжнародних туристичних прибуттів в Україну посідали Молдова – 4,3 млн. осіб та Білорусь – 1,8 млн. осіб. У 2016 р. порівняно із 2014 р. відбулось значне зростання міжнародних туристичних прибуттів з Угорщини (+31%), Польщі (+25%), Румунії (+25%), Італії (+30%), Великобританії (+39%) та Німеччини (+24%) [11, 14, 15, 16].

Таблиця 1

**Топ-10 європейських країн в'їзного туризму в Україну у 2013–2016 рр.**

№ з/п	Країна	Роки / млн. осіб			
		2016	2015	2014	2013
1.	Молдова	4,296	4,393	4,368	5,418
2.	Білорусь	1,822	1,891	1,593	3,354
3.	Росія	1,473	1,231	2,363	10,284
4.	Угорщина	1,269	1,070	0,874	0,771
5.	Польща	1,195	1,156	1,124	1,259
6.	Румунія	0,774	0,763	0,585	0,877
7.	Словаччина	0,411	0,413	0,416	0,424
8.	Німеччина	0,171	0,154	0,131	0,253
9.	Італія	0,078	0,063	0,055	0,091
10.	Великобританія	0,071	0,055	0,044	0,081

Варто зазначити, що з точки зору диверсифікації потоків в'їзд близько трьох четвертих іноземних туристів з кількох країн є негативним явищем і підвищує чутливість туристичної галузі до впливу політичних та економічних факторів. До позитивних тенденцій слід зарахувати зростання міжнародних туристичних прибуттів з країн ЄС.

На даний час структура в'їзного туризму в Україні представлена такими основними його видами, як відпочинок на морському узбережжі, культурний, релігійний та лікувальний туризм. За даними Євробарометра, у 2015 р. серед мотивацій відпочинку туристів з ЄС переважали пляжний туризм – 39%, відвідування родичів та друзів – 38%, відпочинок на природі – 31%, відвідування міст – 27%, культурний туризм (релігійний, гастрономічний туризм, відвідування музеїв тощо) – 26%, лікувальний і оздоровчий туризм – 13%, спортивний туризм – 12% та подієвий туризм – 9% [17]. Враховуючи той факт, що частка населення похилого і пенсійного віку у країнах ЄС зростає, відповідно збільшується попит на послуги, що дають змогу підтримувати здоров'я та зовнішній вигляд на належному рівні. Виникає можливість інтенсивного просування усіх видів лікувального й оздоровчого туризму на європейському ринку за умови покращення якості вітчизняної інфраструктури. Основними перевагами українських курортів та SPA-центрів для іноземців є порівняно низький рівень цін, унікальність вітчизняних методик і високий рівень професіоналізму медичного персоналу. Значні туристично-рекреаційні ресурси України, потенціал їх зростання та сучасні мотивації європейських туристів створюють можливості для розвитку таких видів туризму в країні: оздоровчий, зелений, сільський, водний, гірськолижний, спелеотуризм і мисливство. Зважаючи на невелику частку спортивного та спеціалізованого туризму у в'їзному туристичному потоці, залишаються великі резерви їх реалізації, що свідчить про недостатню діяльність суб'єктів ринку щодо їх промоції.

Серйозною проблемою у розвитку сфери туризму в Україні є державне управління галуззю, яке потребує оптимізації. На сьогодні структурні підрозділи з питань туризму на рівні самостійних управлінь діють лише в Закарпатській, Львівській, Одеській, Полтавській і Сумській облдержадміністраціях. Відсутність вертикалі управління сферою туризму ускладнює реалізацію державної політики на регіональному й місцевому рівнях.

Щорічно Всесвітня рада з подорожей та туризму (WTTC) публікує звіти щодо впливу індустрії подорожей і туризму на економічний розвиток країн. Серед інших показників виділяють «колективні витрати уряду» на підтримку загальної туристичної діяльності. Цей показник охоплює витрати на національному, регіональному та місцевому рівнях, наприклад, маркетинг і просування туризму, інформаційні послуги для туристів, адміністративні послуги й інші суспільні послуги. У табл. 2 наведено дані про колективні витрати урядів країн на туристичну галузь, які свідчать про незначні суми витрат в Україні порівняно з видатками провідних туристичних країн Євросоюзу [18].

Таблиця 2

**Колективні витрати урядів провідних туристичних країн ЄС та України на туристичну галузь, млрд. євро**

№ з/п	Країни	Роки					
		2011	2012	2013	2014	2015	2016
1.	Іспанія	12,7	11,8	11,6	11,6	11,9	12,1
2.	Італія	10,6	10,2	10,1	9,9	9,8	9,8
3.	Німеччина	10,0	10,1	10,3	10,5	10,7	11,2
4.	Франція	13,3	13,5	13,6	13,8	13,9	14,0
5.	Україна	0,068	0,074	0,073	0,069	0,063	0,063

Форми фінансування сфери туризму в Україні поділяються на державні та приватні. В Україні спостерігається стабільно низький рівень державних витрат на сферу туризму, що не відповідає проголошенню пріоритетності розвитку туристичної галузі та демонструє, яке значення держава надає сфері туризму. В 2015–2016 рр. з державного бюджету країни не виділялись кошти на розвиток туризму, на початку 2017 р. було виділено 30 млн. грн. Ці кошти планується спрямувати на формування електронної бази туристичних ресурсів, маркетинг національного туристичного продукту, впровадження сучасної системи сертифікації готелів і міжнародних стандартів ISO у сфері туризму та на об'єднання адміністративної електронної частини Департаменту туризму і курортів із зовнішнім порталом VisitUkraine [19]. Щодо приватних джерел фінансування, то надходження з них є нерегулярними. Причиною цього є відсутність преференцій для підприємств, які прагнуть інвестувати у туризм. В умовах виходу з економічної кризи має зростати роль приватного фінансування за рахунок зменшення ставок окремих видів податків та зборів, встановлення пільг, надання субсидій тощо.

## **5. План заходів щодо євроінтеграції України у сфері туризму**

Формування європейського туристичного простору та розвиток України як туристичної держави вимагають розширення співпраці країни з державами-членами ЄС у сфері туризму. В 2014 р. підписано Угоду про асоціацію між Україною та ЄС. Розділ Угоди «Економічне та галузеве співробітництво» містить «положення про умови, модальності та часові рамки наближення законодавства України до законодавства ЄС, зобов'язання України щодо рефор-

мування інституційної спроможності відповідних органів державної влади та принципи співробітництва між Україною, ЄС та його державами-членами у низці секторів економіки та напрямків реалізації державної галузевої політики», зокрема і у секторі туризму. В статті 401 глави 6 «Туризм» визначено такі напрямки співробітництва:

а) обмін інформацією, найкращими практиками, досвідом та передача «ноу-хау», зокрема інноваційних технологій;

б) встановлення стратегічного партнерства між державними, приватними та суспільними інтересами з метою забезпечення сталого розвитку туризму;

в) просування і розвиток туристичних продуктів та ринків, інфраструктури, людських ресурсів й інституційних структур;

г) розвиток та імплементація ефективних політик і стратегій, зокрема відповідних правових, адміністративних та фінансових аспектів;

д) навчання спеціалістів з туризму, а також нарощення потенціалу в галузі туризму з метою підвищення стандартів якості надання туристичних послуг;

е) розвиток і сприяння туризму на основі місцевих громад [20].

Планом заходів з імплементації Угоди про асоціацію на 2014–2017 рр. передбачено:

- розробку проекту Стратегії розвитку туризму та курортів до 2025 року та проектів державних цільових програм для реалізації Стратегії;
- підготовку і подання в установленому порядку пропозицій щодо внесення змін до Закону України «Про туризм»;
- розробку технічного регламенту про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне відповідно до Директиви Ради ЄС від 13 червня 1990 р., № 90/314/ЄЕС на 2017 р.;
- розробку національних стандартів як доказової бази до технічного регламенту про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг і комплексні турне;
- встановлення постійного діалогу з метою спільного представлення туристичних можливостей України, участі в освітніх програмах, проведення засідань робочих груп з туризму та інших заходів з державами-членами ЄС;

- укладення договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областями України і відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, організація та проведення тренінгів для сільського населення, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів із залучення експертів ЄС, організація навчальних поїздок до держав-членів ЄС [21].

Зазначимо, що реалізація цих заходів пришвидшить інтеграцію України у туристичний простір Євросоюзу.

## **6. Моніторинг реалізації заходів щодо євроінтеграції України у сфері туризму**

Протягом 2010–2013 рр. в Україні декларувалась необхідність змін, пов'язаних з виконанням Угоди про співробітництво України з ЄС, однак гальмувалось їх виконання. Починаючи з 2014 р. державна туристична політика поступово трансформується відповідно до стандартів Євросоюзу.

*Законодавство.* Недосконалість чинного в Україні законодавства та механізму регулювання ринку міжнародних туристичних послуг ставить перед органами державної влади завдання розробки нормативно-правових актів відповідно до європейських стандартів. Реалізуючи євроінтеграційну складову державної політики у сфері туризму, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України готує зміни до Закону України «Про туризм» за такими напрямками:

- удосконалення, доповнення та уточнення термінологічно-понятійного апарату у сфері туризму відповідно до загальноприйнятих міжнародних дефініцій, зокрема з урахуванням класифікації ЮНВТО;
- визначення існуючих видів туризму залежно від напрямку туристичних потоків, способу організації туру, категорій осіб, які здійснюють туристичні подорожі, джерел фінансування подорожі, способів пересування та інших ознак;
- запровадження обов'язкового страхування цивільної відповідальності туроператорів і турагентів перед туристами з метою захисту їх прав та інтересів;
- встановлення механізму створення і забезпечення діяльності державного та місцевих фондів розвитку туризму;



- врегулювання діяльності фахівців туристичного супроводу в Україні шляхом створення Реєстру фахівців туристичного супроводу;
- визначення порядку встановлення категорій об'єктам туристичної інфраструктури за декларативним принципом;
- визначення правових засад статистичного обліку у сфері туризму [22].

При удосконаленні нормативно-правових актів у сфері регулювання ринку міжнародних туристичних послуг в Україні слід акцентувати увагу на посиленні важелів самоуправління ринку, наприклад, шляхом створення асоціацій та інших об'єднань суб'єктів ринку.

Планом заходів з імплементації Угоди про асоціацію на 2014–2017 рр. передбачено розробку технічного регламенту про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг і комплексні турне. Технічний регламент встановлює вимоги до туристичних послуг, які відображають ризики для життя споживачів, навколишнього середовища та запобігають недобросовісній діяльності туристичних підприємств. Однак виконання даного завдання визнано недоцільним, оскільки це суперечить Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», в якому не передбачено встановлення вимог до послуг. Як зазначено у ст. 2 цього Закону, «обов'язкова оцінка відповідності послуг здійснюється відповідно до законодавства» [23].

Вищенаведена інформація висвітлює лише частину діяльності Міністерства економічного розвитку і торгівлі в напрямку гармонізації нормативно-правової бази України у сфері туризму до законодавства ЄС та вказує на розбіжності у поглядах на деякі напрямки співробітництва.

*Розробка стратегії розвитку туризму та курортів.* У рамках імплементації Угоди про асоціацію з ЄС у сфері туризму в березні 2017 р. прийнято Стратегію розвитку туризму та курортів до 2026 року. Вона визначає інтегрований підхід до формування і реалізації державної туристичної політики за такими напрямками, як безпека туристів, нормативно-правова база сфери туризму та курортів, розвиток туристичної інфраструктури, розвиток людських ресурсів, маркетингова політика розвитку туризму і курортів [24]. Цей підхід передбачає поєднання міжгалузевої координації у розвитку індустрії туризму, міжрегіональної кооперації з метою збалансованого розвитку туристичних регіонів України та створення системи стратегічного планування розвитку різних видів туризму за їх пріоритетністю.

*Ліцензування.* Система ліцензування у сфері туризму в Україні є одним з основних інструментів державного регулювання галузі. У 2015 р. затверджено «Ліцензійні умови провадження турсервісної діяльності», які визначають перелік вимог, обов'язкових для виконання турсервісерами, та перелік документів, які додаються до заяви про отримання ліцензії [25]. Хоча у

Стратегії розвитку туризму та курортів до 2026 року передбачено відміну ліцензування, зазначимо, що отримання ліцензії й встановлення правил здійснення діяльності туроператорами залежать від таких факторів, як модель державного управління туризмом, розвиток законодавства у сфері туризму, рівня сформованості та структури туристичного ринку, наявності професійних асоціацій у сфері туризму, які видають ліцензії, й ін. Цікавим є той факт, що Департамент туризму та курортів Міністерства економічного розвитку і торгівлі видає ліцензії, але не має права перевіряти достовірність інформації, наданої реальним чи потенційним туроператором. Таким чином, він не здійснює державний контроль за правдивістю даних. Більшість учасників туристичного ринку України підкреслює необхідність збереження державного контролю, тому необхідно створити дієвий механізм контролювання роботи туроператорів, наприклад, у вигляді реєстру компаній, що фактично займаються туроператорською діяльністю.

*Стандартизація та сертифікація.* Структури ЄС у сфері стандартизації та сертифікації сприяють приведенню якості вітчизняних туристичних послуг до міжнародних стандартів, гармонізації системи стандартизації й сертифікації підприємств туристичної галузі України з відповідними Директивами ЄС (тип законодавчого акта ЄС, який запроваджується через національне законодавство і зобов'язує державу-члена у певний термін вжити заходів, спрямованих на досягнення визначених у ній цілей [26]). У 2016 р. національний орган стандартизації ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» затвердив 11 національних стандартів у галузі туризму щодо покращення якості національного туристичного продукту та обслуговування споживачів, гармонізованих зі стандартами Міжнародної організації стандартизації [27]. Вони стосуються вимог до: системи управління безпекою для організаторів пригодницького туризму; їх особистої компетентності; мінімальної інформації, що надається учасникам пригодницьких турів; туристичних послуг, що надаються безпосередньо на природоохоронних територіях; надання послуг у центрах таласотерапії; експлуатації пляжу; комерційних і некомерційних гаваней для прогулянкових катерів і яхт; засобів розміщення щодо їх впливу на навколишнє середовище; якості послуг, що надаються туристичними інформаційними офісами; професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів.

У 2012 р. в Україні скасовано обов'язкову сертифікацію надання послуг з тимчасового проживання [28]. Вона здійснюється на добровільних засадах органами сертифікації, що призначаються Мінекономрозвитку для виконання у державній системі сертифікації УкрСЕПРО. Категорії готелям та іншим засобам розміщення встановлюють за результатами оцінки їх відповідності вимогам певної категорії щодо безпеки для життя людей, захисту їх майна та охорони навколишнього середовища. Відмітимо, що наявність сертифіката відповідності міжнародним стандартам якості підвищує престиж і конкурентоспроможність готелів.

*Лібералізація візового режиму.* В 2005 р. в Україні Указом Президента «Про встановлення безвізового режиму для громадян держав-членів Європейського Союзу, Швейцарської Конфедерації та Князівства Ліхтенштейн» [29] встановлено термін їх перебування, що не перевищує 90 діб. Це зумовило підвищення привабливості пропозиції національного туристичного продукту, мобільності та посилення контактів між людьми, збільшення міжнародних туристичних прибуттів. На даний час актуальним є питання відміни візового режиму для громадян України, оскільки країна виконала всі критерії Плану дій щодо лібералізації візового режиму з ЄС, зокрема забезпечено оформлення паспортів для виїзду за кордон з безконтактним електронним носієм. Дані заходи є передумовою для отримання економічного ефекту від міжнародного туризму і посилення євроінтеграційних процесів в Україні.

*Співробітництво у сфері туризму.* Україна розвиває двосторонні відносини та співробітництво у сфері туризму з державами-членами ЄС. У жовтні 2005 р. країна стала членом Європейської туристичної комісії (ЄТК), що дало змогу отримати доступ до інформаційно-аналітичних матеріалів, розміщувати інформацію на інтернет-порталі, створеному з метою пропагування туристичних ресурсів країн-учасниць в Європі та за її межами. У 2015 р. Міністерством економічного розвитку України з метою поширення інформації про національний туристичний продукт на європейському ринку представлено туристичні можливості міст країни на національному стенді в рамках World Travel Market 2015, проведено прес-конференцію щодо можливостей України для розвитку МІСЕ-туризму в рамках IBTM 2015, презентовано промо-ролик про туристичну Україну «Experience Ukraine!», на Міжнародному туристичному салоні UITT-2016 організовано експозицію міст та регіонів України з метою ознайомлення відвідувачів з їх туристичним потенціалом [30].

Протягом 2016 р. обговорено можливості участі представників країн ЄС у програмах допомоги Україні та розробки проектів у сфері туризму; ратифіковано Угоду між Урядом України і Європейським Союзом про участь країни в програмі ЄС «Конкурентоспроможність підприємств малого і середнього бізнесу (COSME) (2014–2020)», яка передбачає реалізацію заходів з метою посилення конкурентоспроможності та сталого розвитку туризму; на міжнародному семінарі «Імплементация в національне законодавство Протоколу про сталий туризм до Карпатської конвенції» (м. Відень, 2016 р.) вирішено створити постійно діючу платформу для співробітництва і відкрити представництва в трьох країнах-учасницях Карпатської конвенції, у т. ч. у м. Ужгороді (Україна); для отримання міжнародної допомоги з питань адаптації законодавства у сфері туризму, підвищення конкурентоспроможності туристичної галузі, презентації туристичного потенціалу України проведено Конференцію країн-донорів, які надають технічну і фінансову допомогу країні [31].

Консультативна й технічна допомога з боку ЄС прискорює процес інтеграції в європейський туристичний простір, однак слід розуміти, що її надан-

ня базується на інтересах країн Євросоюзу. Враховуючи це, Державне агентство з туризму і курортів повинно розробляти стратегію розвитку галузі та приймати тактичні рішення, виходячи насамперед з національних інтересів України, з метою недопущення асиметрій у процесі інтеграції.

Одними з основних завдань у напрямку євроінтеграції у сфері туризму мають бути: розробка нормативно-правових актів щодо сприяння залученню іноземних інвестицій для розвитку туристичної інфраструктури; створення структурних підрозділів з питань туризму в обласних та місцевих державних адміністраціях; гармонізація кваліфікаційних вимог і стандартів вищої освіти у вишах, що забезпечують підготовку фахівців для сфери туризму. Заходи щодо формування та стимулювання попиту на національний туристичний продукт і формування позитивного туристичного іміджу України на ринку країн ЄС вимагають покращення фінансування з боку держави. Оцінюючи перспективи розвитку інтеграції України в європейський туристичний простір, можна дійти висновку, що чільним питанням є якість процесу, а не кількість реалізованих заходів.

## 7. Висновки

Результати моніторингу євроінтеграції України у сфері туризму протягом 2014–2017 рр. продемонстрували зацікавленість уряду у поглибленні інтеграційних процесів, на відміну від попередніх років. Виконано більшість заходів, передбачених Планом заходів з імплементації Угоди про асоціацію на 2014–2017 рр. у напрямку інтеграції в європейський туристичний простір. Зокрема, підготовлено зміни до Закону України «Про туризм», прийнято Стратегію розвитку туризму та курортів до 2026 року, затверджено «Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності» та 11 національних стандартів у галузі туризму, налагоджено співробітництво у сфері туризму з державами-членами ЄС. Однак перед країною стоїть ще низка завдань, які потребують вирішення: гармонізація з нормативно-правовими актами ЄС законодавства України у сфері туризму, передусім щодо сприяння залученню іноземних інвестицій; гармонізація системи стандартизації й сертифікації підприємств туристичної галузі; гармонізація кваліфікаційних вимог й стандартів вищої освіти при підготовці фахівців у сфері туризму тощо. Їх реалізація сприятиме подальшій інтеграції України в туристичний простір ЄС.

**Список використаної літератури**

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984\\_011/page](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page).
2. Travel&Tourism Economic Impact 2015. European Union [Electronic resource]. – Mode of access : <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/regional-2015/europeanunion2015.pdf>.
3. Краєвська О. Співпраця України та Європейського Союзу у сфері туризму: політико-правовий аспект / О. Краєвська, Ю. Присяжнюк // Вісник Львівського університету. – 2008. – Вип. 24. – С. 269–278. – (Серія: Міжнародні відносини).
4. Яровий В. Ф. Євроінтеграція та вітчизняний туризм: основні аспекти / В. Ф. Яровий // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Вип. 17, ч. 4. – С. 21–23. – (Серія: Економічні науки).
5. Шевченко Г. С. Перспективи європейської інтеграції ринку туристичних послуг України / Г. С. Шевченко, С. Г. Шевченко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.2. – С. 124–130.
6. Волошенко В. М. Удосконалення механізмів державного управління розвитком ринку рекреаційних послуг: українські реалії в контексті європейської інтеграції / В. М. Волошенко // Вісник НАДУ при Президентіві України. – 2016. – Вип. 2. – С. 93–99.
7. Горбаль Н. І. Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток туристичного ринку в Україні [Електронний ресурс] / Н. І. Горбаль, Р. І. Ханіна, О. І. Ковальчук. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/31407/1/18-120-128.pdf>.
8. Смирнов Є. В. Стратегічні імперативи розвитку туристичної галузі України / Є. В. Смирнов, О. П. Смирнова // Економіка та держава. – 2016. – № 8. – С. 28–34.
9. Кіптенко В. К. Менеджмент туризму : підруч. / В. К. Кіптенко. – К. : Знання, 2010. – 502 с.
10. Travel & Tourism Economic Impact 2016. Ukraine [Electronic resource]. – Mode of access : <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/countries-2016/ukraine2016.pdf>.
11. В'їзд іноземних громадян в Україну за країнами, з яких вони прибули, у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/tyr/tyr\\_u/vig2016\\_u.htm](http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/tyr/tyr_u/vig2016_u.htm).

12. Туристичні потоки (2000–2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/tyr/tyr\\_u/potoki2006\\_u.htm](http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/tyr/tyr_u/potoki2006_u.htm).
13. UNWTO Tourism Highlights, 2016 Edition [Electronic resource]. – Mode of access : [http://tourlib.net/wto/WTO\\_highlights\\_2016.pdf](http://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2016.pdf).
14. В'їзд іноземних громадян в Україну за країнами, з яких вони прибули, у 2013 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/tyr/tyr\\_u/vig2013\\_u.htm](http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/tyr/tyr_u/vig2013_u.htm).
15. В'їзд іноземних громадян в Україну за країнами, з яких вони прибули, у 2014 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/tyr/tyr\\_u/vig2014\\_u.htm](http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/tyr/tyr_u/vig2014_u.htm).
16. В'їзд іноземних громадян в Україну за країнами, з яких вони прибули, у 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/tyr/tyr\\_u/vig2015\\_u.htm](http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/tyr/tyr_u/vig2015_u.htm).
17. Flash Eurobarometer 432. «Preferences of Europeans towards tourism» Report. [Electronic resource]. – Mode of access : <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKey/71132>.
18. Economic impact analysis. Country reports [Electronic resource]. – Mode of access : <https://www.wttc.org/research/economic-research/economic-impact-analysis/country-reports/>.
19. Ліптуга І. Правильні зірки в Україні мають лише 255 готелів [Електронний ресурс] / І. Ліптуга. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2198828-ivan-liptuga-direktor-departamentu-turizmu-i-kurortiv-minekonomrosvitku-ukraini.html>.
20. Розділ V. Економічне та галузеве співробітництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/TITLE\\_V.pdf](http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/TITLE_V.pdf).
21. План заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014–2017 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://vobu.com.ua/app/webroot/img/custom/editor/euro/implementation/plan\\_implement.pdf](http://vobu.com.ua/app/webroot/img/custom/editor/euro/implementation/plan_implement.pdf).
22. Інформація щодо виконання Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на 2014–2017 роки в частині відповідальності Мінекономрозвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=f1bdcc6c-abc8-46dc-9648-ed56b2fcea1c&tag=ImplementatsiiaUgodiProAsotsiatsiiuMizhUkrainoiuTas>.
23. Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» від 15.01.2015 р., № 124-VIII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної

- Ради (ВВР). – 2015. – № 14. – Ст. 96. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/124-19>.
24. Кабмін ухвалив Стратегію розвитку туризму та курортів до 2026 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=89204206-6311-4f1e-b04f-eb0eaf21505f&title=KabminUkhvalivStrategiiuRozvitkuTurizmuTaKurortivDo2026-Roku>.
25. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності» від 11 листопада 2015 р., № 991 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991-2015-п>.
26. Глосарій термінів Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://europa.dovidka.com.ua/d.html#\\_Точ90362120](http://europa.dovidka.com.ua/d.html#_Точ90362120).
27. Галузеві стандарти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/MoreDetails?lang=uk-UA&id=ecfd6c5a-1760-4d8d-a931-3a63f64e2310&title=GaluzeviStandarti>.
28. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін, що вносяться до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р., № 297 і від 29 липня 2009 р., № 803» від 5 вересня 2012 р., № 830 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/830-2012-п>.
29. Про встановлення безвізового режиму для громадян держав-членів Європейського Союзу, Швейцарської Конфедерації та Князівства Ліхтенштейн : Указ Президента України № 1131/2005 від 26 лип. 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1131/2005>.
30. Звіт про виконання Порядку денного асоціації та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.kmu.gov.ua/document/248873193/AA\\_GOEI\\_REPORT\\_Dec\\_2015\\_final\\_February\\_ukr.pdf](http://www.kmu.gov.ua/document/248873193/AA_GOEI_REPORT_Dec_2015_final_February_ukr.pdf).
31. Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом в 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/document/249781789/Звіт.pdf>.